

Lõpptarbija ja energiamajanduse korralduse seadus

Tutvustame ajakirja Elamu numbrites energiamajanduse seadusest tulenevaid seadusandlike põhimõtteid lõpptarbija seisukohast vaadatuna.

ANDRES JAADLA,

õigusteaduse magister,
Eesti Korterühistute Liidu juhatuse esimees

Märkimisväärne osa lõpptarbijatest elab täna korteriühistutes. Eesti korteriühistuid ühendava organisatsioonina on Eesti Korterühistute Liit seadnud oma eesmärgiks toetada korteriühistuid ja ühistute liikmeid nende rollis lõpptarbijatena ning olla korteriühistute elanike huvide esindajaks. Oleme avanud ka meie kodulehel eraldi lehekülje <http://ekyl.ee/tarbija/ekullopptarbija>, sealt saab toimuva kohta jooksvalt informatsiooni.

Energiamajanduse korralduse seaduse üks eesmärke on suunata lõpptarbijaid ise oluliselt ulatuslikumalt enda energiatarbimist kontrollima ja seeläbi säästma.

Seaduse seletuskirjale ja erinevatele uuringutele tuginedes on andmestik eluaseme lõpptarbijate energiatarbe kohta pisut erinev, kuid kokkuvõtvalt võib öelda, et kodumajapidamiste, sealhulgas korteriühistutes elavate lõpptarbijate energia tarbimine moodustab ca 30% kogu riigi energiatarbimisest. Kodumajapidamiste lõpptarbijate energia tarbimine on omakorda jaotatud elektri- ja soojustarbimise vahel. Kui vaadata Euroopa konteksti, siis kodumajapidamistes kokku tarbitava energia kogus ja võimsus sõltuvad eelkõige riigi elanike arvust, rahvastiku heaolust ja ka välistemperatuurist. Euroopa riikide võrdluses on hästi näha laiuskraadist tingitud keskmiste välistemperatuuride mõju kodumajapidamiste energiatarbele. Külmema kliima tõttu on põhjapoolsetes riikides, sealhulgas Eestis, kodumajapidamiste energiatarbimine inimese kohta suurem.

Eesti on Euroopa Liidu riikide seas kodumajapidamiste energiatarbimise poolest keskmisest suurema energiatarbimisega – kodumajapidamiste energiatarbest valdava enamuse moodustavad soojuse tootmiseks tarbitavad kütused ja tarnitud kaugküttesoojus. Elektri osakaal kodu-

majapidamiste koguenergiatarbest on liginemas 20%ni ja on viimastel aastatel pidevalt suurenenud.

Kui vaadata laiemalt, siis suurendab energia-kulu Eesti eluasemesektoris eluruumide madal energiatarbimist ja kvaliteet võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega. Ekspertide hinnangute põhjal võib väita, et meie korterelamute renoveerimisel ja energiasäästu küsimustes on oluline roll korteriühistutel. Lähtuvalt aasta alguses jõustunud seadusemuudatustest, on tänaseks moodustatud kõigis korteriomandi omandivormi põhistes korterelamutes korteriühistud, millele järgselt elab suurem enamik riigi elanikest korteriühistutes. Tuleb rõhutada, et elamupiirkondade tervikliku renoveerimise juures on oluliseks väärtuseks ja arengu soodustajaks just inimestevaheline ühistegevus ja teadlikkus.

Üks seaduse eesmärk on lõpptarbijatele tasuta ja kerge ligipääsu tagamine oma tarbimisandmetele ning arukate ja täpsemate arvestisüsteemide juurutamine (nutiarvestid), kui see oleks kulutõhus ja teostatav.

Kütte, jahutuse ja sooja vee tarbimismahu mõõtmine

Energiamajanduse korralduse seaduse 5. peatükk sätestab, et energiatarbija tagab lõpptarbijale kaugkütte, kaugjahutuse ja sooja tarbevee teenuse osutamise kaasnava soojusenergia mõõtmise ning mõõteandmete kogumise ja töötlemise, kui lõpptarbijaga ei ole kokku lepitud teisiti. Ehk siis mõõtmise eest lasub vastutus energiatarbijal, üldjuhul soojusettevõtjal, kui soojusettevõtjaga ei ole tarbija kokku leppinud kohustuste teisiti jagamises.

Samuti peab energiatarbija paigaldama lõpptarbijale tema tarbijapaigaldise juurde kaugküttevõrgust tarnitava kaugkütte, kaugjahutuse ja sooja tarbevee soojendamiseks kulunud soojuse mõõtmiseks arvesti. Soojusenergia arvesti tuleb paigaldada võimalikult lähedale tarbimiskohale, et tagada võimalikult täpne tegelik tarbimine.

Seaduses sätestatakse, et valitsus kehtestab oma määrusega kulujaoturite ja arvestite paigaldamise tingimused. Küttekulujaoturite või -arvestite paigaldamise kohustus on Eestis juba osaliselt kehtestatud valitsuse määrusega „Hoone te energiatõhususe miinimumnõuded”, mis kohaldub uutele ja rekonstrueeritavatele hoonetele. Samas annab seadus aluse ministri määruse kehtestamiseks, millega võidakse ette näha individuaalsete kulujaoturite või arvestite paigaldamine hoones ja kulude jaotamise alused. Valitsuse korraldusega võidakse kehtestada ka kulujaoturite ja arvestite paigaldamise tingimused.

Nõuded lõpptarbija esitatavale arvele

Energiamajanduse korralduse seadus § 12 kohaselt esitab energiatarnija lõpptarbija arve elektrooniliselt ja vähemalt kord kuus, kui pole kokku lepitud teisiti. Tasu ei võeta arvete esitamise ning elektroonilise ligipääsu eest arvetel esitatavale teabele ja tarbimisandmetele. Kordusarve esitamise eest on arve esitajal õigus tasu nõuda. Lõpptarbija saab arve elektrooniliselt, juhul kui ta ei avalda soovi saada seda paber kandjal. Arvete esmase koostamise ja edastamise eest tasu ei tohi võtta. Kui tarbija pärast arve kättesaamist ei täida oma kohustusi, siis kordusarve saatmise eest võib energiatarnija siiski tasu küsida. Arveid tuleb tarbija le esitada vähemalt üks kord kalendrikuus.

Samas energiamajanduse korralduse seaduses sätestatakse, et juhul, kui tegemist on tarbija tarbijakaitseseaduse tähenduses ehk füüsilise isikuga, kes tegutseb eesmärgil, mis ei ole seotud tema majandus- või kutsetegevusega, esitab energiatarnija arve tarbijakaitseseaduse § 4 lõigetes 6 ja 7 sätestatud viisil. Tarbijakaitsesea-

duses sätestatud tarbija peamised õigused tulevalt Euroopa Liidu tarbijakaitseseaduse poliitika olulisematest suundadest: kaupade ja teenuste ohtus tarbija elule ja tervisele, tarbija majanduslike huvide kaitse, tarbija informeeritus ja teadlikkus, tarbija õigus saada nõu ja abi oma õiguste kaitseks ning tarbija esindatus.

Tarbijakaitseseaduse § 4 sätestab, et kauba müümise või teenuse osutamise eest koheselt tasumisel esitab kaupleja tarbijale kirjalikus või tarbija nõusolekul kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis kauba müümist või teenuse osutamist tõendava dokumendi, milles peab sisaldub vähemalt sama paragrahvi lõike 6 kohaselt tarbijale lepingu sõlmimisel teave tarbija kohustuse suuruse ja maksetähtaja kohta. Kui kaupleja ei täida enda kohustust täielikult vahetult pärast tarbijaga lepingu sõlmimist või kui tarbija võib omapoolse kohustuse täita hiljem, peab kaupleja esitama tarbijale tema kohustuse suuruse ja maksetähtaja kohta arve, kui muus seaduses ei ole sätestatud teisiti. Kauba müümisel või teenuse osutamisel kestvuslepingu alusel esitatakse arve iga kokkulepitud arveldusperioodi eest. Arve esitatakse tarbija valikul tema posti- või e-posti aadressile.

Tarbijakaitseseaduse § 4 lõige 7 kohaselt võib kaupleja jätta arve eelpoolnimetatud viisil esitamata vaid juhul, kui tarbija on sõnaselgelt nõustunud sellega, et arve on kättesaadav kaupleja elektroonilise klienditeeninduskeskkonna, internetipanga või muu sellise keskkonna või andmekandja kaudu. Tarbijalt nõusoleku saamist tõendab vaidluse korral kaupleja.

Seega loob seadusandlus ja Euroopa õigusraamistik korteriühistutele ja lõpptarbijatele olulise rolli Eesti edasisele tarbijamaastikule.

Murekoht: mis saab renoveerimisrahadest?

EKÜL kogus veebruaris andmeid, selgitamaks välja kui palju korteriühistuid jäi ilma riiklikust renoveerimistoetusest, milline oli toetuse taotlemiseks ettevalmistusi teinud korteriühistute planeeritud renoveerimismaht ja kui palju kulutusi tegid korteriühistud heauskult renoveerimise ettevalmistuseks, lootes võimalusele rekonstrueerimise toetuse taotlemiseks.

3. septembril 2017 peatati taotluste vastuvõtt korterelamute rekonstrueerimise toetuse taotlemiseks, kuna eelarveperioodi vahendid aastani 2020 olid selleks ajaks taotlustega kaetud. „Taotluste vastuvõtmise peatamise tõttu jäid paljud korteriühistud, kes olid juba alustanud ettevalmistusi rekonstrueerimiseks ja teinud kulutusi rekonstrueerimise

toetuse taotlemiseks, ilma toetuse taotlemise võimalusest,” rõhutab Eesti Korteriühistute Liidu juhatuse esimees Andres Jaadla. Sihtasutusele KredEx oli selleks ajaks laekunud 460 taotlust summas ca 104 miljonit eurot. Toetuseks oli ette nähtud 102 miljonit eurot.

Oktoobris toimunud korteriühistute suurfoorumil tegid ühistud ka ühispeetumise valitsusele ja parlamendile, milles rõhutasid korterelamute rekonstrueerimise toetuse jätkumise olulisust olukorras, kus varasemalt eraldatud rekonstrueerimise toetuse raha on lõppenud. „Tegime ettepaneku eraldada edukaks osutunud meetme jätkumiseks riigieelarvest 60 miljonit eurot kahel järgneval eelarveaastal. Kahjuks tehtud ettepaneku ei arvestatud,” nendib Jaadla.

Eesti Korteriühistute Liit soovib aga jätkuvalt pöörata riigikogu, valitsuse ning majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi tähelepanu korterelamute rekonstrueerimise toetuse olulisusele. Jaadla sõnul on rekonstrueerimistoetuste näol tegemist tõhusa meetmega, mis on mitmel pool Euroopas ka kiitust leidnud.

„Eestit on seni esile tõstetud kui head näidet. Euroopa üheks prioriteediks on vastutustundlik eluasemepoliitika, mis tuleb kiirelt viia vastavusse ühiskonna vajadustega. Üks oluline märksõna on hoonete muutmine energiasäästlikumaks, kuid ilma riiklike toetusteta on see väga raske,” räägib ka Euroopa elamuorganisatsiooni Housing Europe juhatusse kuuluv Jaadla.